

Johann Cothmann   Joachim Cocus

**Disputatio Theologica Anniversaria De Aeterna Ad Vitam Coelestem
praedestinatione. In qua Deo Patre in Christo Redemptore nos eligente
auxiliatore**

Rostochii: Pedanus, 1633

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn739725637>

Druck   Freier Zugang

Vert.: J. Locius

J. Cöthmann.

R. U. theol. 1633.

Disputatio Theologica
Anniversaria
DE
ÆTERNA
AD VITAM
Coelestem præde-
stinatione.

In qua
Deo Patre in Christo Redemptore
nos eligente auxiliatore.

PRÆSIDE
JOHANNE COTHMANNO,
S.S. Theologiæ Licentiato & Pro-
fessore ac p. t. Academiæ RE-
CTORE.

Respondet
M. JOACHIMUS COCUS,
Parchimo-Megapol.

*Ad diem 24. Augusti in Auditorio Majori horis à
septima matutinis.*

ROSTOCHII,
Litteris JOACHIMI PEDANI Acad. Typog.
ANNO M. DC. XXXIII.

1633

Jacob. 2. vers. 5.

ἐκ ὁ θεὸς ἐξελέξατο τὰς πλῆθους τὸ κόσμον
τὸ τέταρτον ἀλλοίους ἐν πίστι
Παύλῳ.

Liber Ecclesiarum nostrarum Symbolicus, Formula Concordiæ, de æterna prædestinatione & Electione Dei agens. p. 798. inquit: Neque enim sentiendum est, doctrinam de hoc articulo (si tamen juxta præscriptum & analogiam verbi Dei & fidei proponatur) vel inutilem, vel non necessariam esse: multo autem minus existimandum est, quod offensionis plena sit, & detrimentum aliquod pijs mentibus adferat. Scriptura enim Sacra hujus articuli non semel tantum & obiter mentionem facit: Sed multis locis eundem satis copiosè tractat & explicat. Hæc Formul. Concord. quæ eadem de re tractans p. 617. ait: hic articulus magnam pijs mentibus consolationem adfert, si rectè & dextrè explicetur. Unde Hutterus in explicatione Form. Concord. p. 1045. Articuli hujus utilitatem, multis deducit: imprimis quia Articulus hic orthodoxè explicatus, clarissimam lucem Justificationis Articulo; quod vid. gratis, sola Dei misericordia, in Christo nobis parata, sine omnibus operibus & meritis nostris, justificemur atq; salvemur, inferat. Quæ cum verè se ita habeant, non abs re, fore existimamus, par questionum scitu necessariarum hac de materia proponere. Deum verò ter sanctum ante jacta fundamenta mundi ex mera misericordia nos
A 2 eligen em

aligentem submisſe invocamus, ut gratiam Spir. S. clementiſſi-
mè nobis impetiri dignetur. quo arduum hoc religionis noſtræ
myſterium ita tractemus, ut Deo grata & Eccleſiam Chriſti
ædificantia proponamus. Amen.

QUÆSTIO I.

*An de Articulo Electionis in Eccleſia agere
ſit periculofum, proindeq; illicitum?*

1. **A**ffirmativam Quæſtionis hujus
partem *Theodorus Beza* tenuiſſe videtur, quan-
do in colloquio *Mompelgartenſi*. p. 534. inquit:
quapropter doctrina hæc non quibusvis promiſcue
nec temerè proponenda. In eandem abeunt ſenten-
tiam nonnulli politicorum, qui conducibilius eſſe ar-
bitrantur, ſi prædeſtinationis dogma ſilentio involva-
tur, quam ſi publicè eadem doctrina audiatur. Fieri
namq; facile poſſe ut homines inde, vel ſecuri aut etiam
deſperabundi reddantur.

2. *B. Lutherus* in *Commentario ſuper cap. 26. Gen.*
politicorum diſcurſum repetens, ait: Audio ſpargi paſ-
ſim ſcleratas voces inter nobiles & magnates de præde-
ſtinatione. Sic enim loquuntur: ſi ſum prædeſtinatus
ſive bene ſive malè egero ſalvabor. Si non ſum prædeſti-
natus, damnabor. nulla habita ratione operum.

3. Hiſce omnibus accedere videtur, myſterij hujus
ſumma ſublinitas, & intellectus noſtri in rebus ejus-
modi divinis magna cæcitas. Dogmatis enim hujus
ſublinitatem conſiderantes merito cum *Apoſtolo* ex
Rom. 11. v. 33. ô profunditatem divitiarum &c. exclamamus.

4. Quam

4. Quamvis verò ex prolatis in medium rationibus satis abundè constet, sobriè, ac non nisi ex verbo Dei revelato, non autem ex rationis nostræ placito, de hoc sublimi religionis nostræ capite agendum esse verè enim affirmamus cum *Dn. D. Gesn. Diss. 16. pro Libr. Concord. p. 571.* Non est de divina prædestinatione humanis judicijs sentiendum. Neq; enim nobis ea natura est, ut se in coelestem cognitionem suis viribus effe-
rat. A Deo discendum est, quid de Deo Deiq; volun-
tate intelligendum sit. Hinc tamen non omnis de præ-
destinationis mysterio tractatio, improbat. Quod
vel ipse *Calvinus Libr. 3. Instir. cap. 21. §. 3.* fatetur, dum
ita inquit: Quicquid de prædestinatione in scriptura
proditur, cavendum est, ne ab eo fideles arceamus: ne
videamur aut illos malignè fraudare. Dei sui beneficio,
aut spiritum arguere ac sugillare, qui ea vulgarit quæ u-
tile sit ullo modo suppressi. Consentit, *Georgius Sohnius
Tom. 2. Quest. 2.* qua quærit quibus doctrina de æterna
prædestinatione tradi debeat. Respondet: Hæc do-
ctrina quibusvis non solum in Scholis, sed etiam in Ec-
clesijs tradi potest ac debet.

5. Nec caret assertio hæc scripturæ fundamentis,
quæ brevissime attingemus: I. Quicquid pertinet ad
Evangelium illud non est dissimulandum. At doctri-
na prædestinationis pertinet ad Evangelium. Ergo
non est dissimulanda. Major ex *Mar. 16. v. 15. Luc. 24. v. 47.
Act. 1. v. 8.* constat. Minorem præterquam quod ex-
tra dubitationis aleam posita sit, ac probatione non in-
digeat, *Liber Form. Concord. p. 619.* confirmat inquires:
vera sententia de prædestinatione ex Evangelio Christi
discenda est. Conclusioni igitur sua stat veritas.

A 3:

6. 2. 62.

6. 2. Ex 2. *Tim. 3. v. 16.* omnis doctrina *θεοπνευστος* utilitatem habens, in Ecclesia proponenda. At doctrina prædestinationis est *θεοπνευστος* utilitatem habens. Ergo. Prædestinationis doctrinam esse divinitus inspiratam proindeq; utilem nemo negat, nisi qui sanctos Dei homines Spiritu Sancto locutos 2. *Pet. 1. v. 21.* inficiatur.

7. 3. Ex *Matth. 10. v. 27.* Quodcumq; dogma Christus discipulis proposuit in tenebris (id est privatim inculcavit) illud vult prædicari in tectis (sive publicè proponi.) At dogma prædestinationis Christus proposuit in tenebris. Ergo illud voluit prædicari in tectis. Major in allegato loco satis apertè fundatur. Minor ex *Johan. 15. v. 15.* stabiliri potest.

8. 4. Ex *Rom. 15. v. 4.* Quicquid in nostram doctrinam scriptum est, ut per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus, illud non est occultandum. At prædestinationis dogma tale est. Ergo non est occultandum. Fundamentis hisce addi possent & alia, utpote si doctrina hæc in Ecclesia non esset tractanda, cur Spiritus Sanctus illam per suos amanuenses manifestavit? cur eandem Christus & Apostoli sæpius auditoribus suis proposuerunt & inculcarunt?

9. Ex dictis ergo satis elucescit prædestinationis doctrinam in Scholis & Ecclesijs proponendam & explicandam esse. Quod attinet igitur rationes veritati huic oppositas. Resp. ad primam è nobilium ac magnatum discursu desumptam ex *Libro Form. Concord. p. 618.* de nostra electione ad vitam æternam, neq; ex rationis nostræ iudicio, neq; ex lege Dei iudicandum est; ne vel dissolutæ & Epicuræ vitæ nos tradamus,
vel

vel in desperationem incidamus. Qui enim rationis suæ iudiciam in hoc negotio sequuntur, in horum cordibus hæ perniciosæ cogitationes (quibus ægerrimè resistere possunt) excitantur: si (inquiunt) Deus me ad æternam salutem eligit, non potero damnari, quicquid igitur designavero. Contra verò si non sum electus ad vitam æternam, nihil planè mihi profuerit, quantumcunq; boni fecero: omnes enim conatus mei irriti erunt, vera igitur sententia de prædestinatione ex Evangelio Christi discenda est. In eo enim perspicuè docetur, quod Deus omnes sub incredulitatem conclusit ut omnium misereatur: *Rom. 11. v. 32.* & quod non velit quenquam perire: sed potius ut omnes convertantur & in Christum credant. *Ezech. 18. v. 33. c. 33. v. 11.* Hactenus Form. Concordiæ.

10. Ratio secunda monet, ne ob Articuli huius sublimitatem & intellectus nostri in spiritualibus cœcitate ultra id quod scriptum est, de hoc profundo mysterio agamus & loquamur, quod faciliè largimur. Equamvis minutissima quævis in hoc articulo discutere non valeamus, cum multa dicente *Dn. D. Gesnero* in hunc locum, in transmundanam Academiam servanda sint, tractemus tamen illa, quæ Spiritus S. in verbo revelato suppeditavit.

11. Exclamatio autem Apostolica *Rom. 11. v. 33.* extra Apostoli scopum non est extendenda. Non enim vult Apostolus electionis doctrinam (qua de tamen ibidem ex professo directè & principaliter non agit) esse vel occultandam, aut tam profundam & sublimem, ut quantum scriptura de eadem revelavit, tantum illa non sit attingenda: verum ut. antecedentia à *cap. 9.* usq; ad *cap. 12.*

cap. 12. arguunt, agitur ibidem de reiectione Judæorum temporali à gratia; non vero (nisi consequenter quatenus Judæi in incredulitate permanfuerant) reprobatione æterna. Item: de assumptione Gentilium ad gratiam, ac consequenter ad gloriam. Considerans verò Paulus hanc Judæorum & Gentium miram vicissitudinem, ac insuper expendens gratiam divinam, ad nullam gentem esse alligatam, proindeq; Deum non esse *περοσωπλήτην*, sed in quavis gente qui timet ipsum & operatur justitiam, is acceptus est illi dicente Petro, *Act. 10. v. 35.* tandem exclamat. ô profunditatem divitiarum &c. conf. *Dn. D. Hun. de prædestinatione p. 766.*

12. Concludimus itaq; prædestinationis doctrinam non esse subter modium ut loquitur Christus *Matth. 5. v. 15.* occultandam sed super verbi divini candelabrum *Apoc. 2. v. 5.* ponendam, ut luceat omnibus qui in domo Ecclesiæ 1. *Tim. 3. v. 15.* versantur.

QUÆSTIO II.

Num electio nostra ad vitam æternam sit absoluta, extra Christum fide apprehensum facta?

1. Quæstio hæc diligentissimè notanda venit, illà etenim dextrè explicatà, magna prædestinationis materiæ inferetur lux. Ne verò nobis hîc contradicentibus novam affinxisse opinionem videamur, allubet propria ipsorum verba apponere. *Calvinus Lib. 3. Instit. cap. 21. §. 5. ait:* prædestinationem vocamus æternum Dei decretum, quo apud se constitutum habuit, quid de uno quoq; homine fieri vellet. Non enim *pari conditione creantur omnes: sed alijs vita æterna, alijs damna-*

tio

etio æterna præordinatur. §. 7. Quanquam satis jam liquet, Deum occulto consilio liberè quos vult eligere alijs rejectis. Et sub finem istius paragraphi: dicimus æterno & immutabili consilio Deum semel constituisse, quos olim semel assumere vellet in salutem, quos rursus exitio devovere. Idem Calv. cap. 22. §. 3. ita inquit: Deum in semetipso proposuisse, perinde valet, ac si diceretur nihil extra se considerasse, *cujus rationem in decernendo haberet.* Hæc Calvinus.

2. Polan. in Syntag. Theol. Libr. 4. cap. 9. Causa efficiens, inquit, impulsiva propter quam electio æterna nostra est facta, *nulla res est extra Deum*, ac proinde non prævisa fides nostra, non meritum Christi, sed solum beneplacitum Dei, in gratuita ejus dilectione erga nos fundatum. Kecker. System. Theol. lib. 3. dicit: causa *αὐτοαίτιον* five internè movens ad prædestinationem, est solū Dei beneplacitum. Quod si ergo quis quærat, cur nonnullos homines benevolo voluntatis affectu sit complexus, alios verò non sit complexus. Respondemus cum Apostolo ad Rom. 9. id non aliunde esse, quam ex absoluto illo jure, quod Deus tanquam primus & summus Dominus habet in creaturas suas, ita ut ei voluntas stet pro ratione. Et post pauca orthodoxi statuūt electionis decretum respectu Dei ita esse absolutū, ut nullam planè includat fidei in Christum conditionem. Piscat. volumin. 1. Loc. 19. de prædestinat. Thes. 18. 22. habet similia emblemata: Quare consilium hoc in mero Dei beneplacito fundatum esse asserimus, Deusq; à nulla re alia promotus est ad nos prædestinandos ad vitam, quam à sua mera voluntate. Deniq; nihil prorsus spectavit (Deus) extra se, atq; adeo ne ipsum quidem Christum.

B

3. Ex

3. Ex quibus nobis contradicentium testimonijs, quæ illorum sententia sit palam perspicitur. Volunt equidem videri hoc sentire, electionem nostram esse gratuitam à dignitate nostrorum operum non dependentem. Quod quia scriptura totidem ferme verbis asserit, nos nequaquam inficiamur vide 2. *Tim. 1. v. 9.* verum quia non gratuitam solum, sed imprimis absolutam, id est Christum fide apprehensum excludentem (sicuti ex testimonijs ipsorum patet) statuunt, ideo contra eosdem ex scriptura probandum venit, electionem nostram ad vitam æternam non esse absolutam, siue non in puro puto Dei arbitrio ut Kecker. loquitur loco supra allegato, Christo fide apprehenso excluso, consistere.

4. Fundamenta sententiæ nostræ orthodoxæ, ratione primi membri, quod scil. Christus electione nostra non excludatur, potiora hæc sunt. 1. ex Epistola ad *Ephes. cap. 1. v. 4. & seqq.* ita colligimus: Quotquot eliguntur in Christo tanquam capite, & electionis nostræ fundamento, illi non absoluto Dei decreto omnes causas antegrediente prædestinantur. At omnes salvandi eliguntur in Christo, tanquam capite & electionis nostræ fundamento. Ergo non absoluto Dei decreto omnes causas antegrediente prædestinantur.

5. Argumenti hujus robur sentiens, *Hieronimus Zanchius Libr. 5. de Nat. Dei.* Titulo de prædestinatione sanctorum *Questione 4.* qua quærit an sine medio electi simus. Respondet: electio nostra sine medio facta non est, neq; enim sine medio aliquo idoneo tanta unio fieri poterat. Unde ipse Zanchius hanc ponit *Thesin: Quotquot ad æternam vitam electi sunt, ita in Christo*

sto electi sunt, ut extra Christum nemo sit electus, ac subiicit: electio est primum beneficium quo nos affecit Deus pater, *sed in Christo*. & prima benedictio spiritualis, qua nobis benedixit, *sed in Christo*, proponitur igitur hic Christus ut æternus & perfectus mediator, tum in quo quotquot erant servandi, præcogniti, amati, electi & prædestinati ad salutem fuerunt. Et post pauca: Quia ut electio facta est *in Christo*, sic etiam salus effectum electionis firma est *in Christo*. Et paucis interjectis: significatur neminem *extra Christum* justificari & servari posse, quando nemo etiam ad salutem *extra Christum* electus est. Quicumq; enim electi sunt *in Christo*, ut in capite electi sunt. Unde tandem concludit: non nunc primum sed inde ab æterno nos fuisse cum Deo ætissimum & indissolubili vinculo conjunctos: *in Christo* scil. mediatore omnium electorum capite constituto. Hæc Zanchius si verba spectemus satis orthodoxè.

6. *Johannes Calv. Libr. 3. Instit. cap. 22. §. 1. & 2.* variè ad locum ex quo sententiæ nostræ fundamentum sumptimus excipit. 1. ait Apostolum beneplacitum voluntatis Dei, quibuslibet nostris meritis opponere. Resp. concedendo totum: quæ verò sequela: Apostolus beneplacitum Dei nostris meritis opponit. Ergo meritum Christi & fides illud apprehendens, electione excluduntur. Anne Christi meritum fide applicatum est nostrum sensu Calvinii meritum? Quia verò Calvin & qui illum sequuntur, sæpius ita argumentantur. Electio nostra est gratuita, omnia merita nostra excludens, ergo fides Christum sibi approprians electioni non includenda: propterea sedulo notandum, consequentiam hanc vacillare: *gratis eligimur extra operum*

ac dignitatis nostræ respectum. Ergo absolutè puro puto Dei arbitrio extra Christum fide applicatum eligimur, prius prævia scriptura concedimus, consequentiam verò inde deductam, utpote scripturæ adversantem pernegamus, sicut deinceps clarius patebit.

7. 2. Inquit: electi sumus ante creatum mundum. Ergo omnis dignitatis respectus tollitur. Resp, ejusdem argumentum hoc cum procedēte est valoris. Quis enim nexus: dignitatis nostræ respectus tollitur in electione. Ergo & Christi respectus! cur non similiter quis inferret: in justificatione omnis dignitatis nostræ respectus tollitur. Ergò absolutè sine Christo & fide justificamur! Si dixeris aliam esse justificationis in tempore, & aliam electionis ab æterno rationem. Respon. si utriusq; articuli causas expendimus, non alia nec diversa utriusq; est ratio. Differunt enim tantum ut decretum & decreti executio. Qua ratione autem & quomodo Deus in tempore decreta sua exequitur, eadem ratione ab æterno exequi statuit. Unde *Sobinius de Æterna prædestinatione* in præmio ait: Quæ in tempore facit & exequitur Deus, ea in tempore facere & exequi ab æterno decrevit: & sicut facit & exequitur, ita facere & exequi non aliter decrevit. Qua de re infra argumento 4. *Thes.* 22. plenius dicetur.

8. 3. Dicit Calvinus, si elegit nos ut sancti essemus, non elegit quia futuros tales prævidebat, pugnant enim inter se hæc duo, habere pios ab electione ut sancti sint, & ad eam ratione operum pervenire. Respon. argumentatio hæc nos absolutè sola & simplici Dei voluntate, sive puro & puto Dei arbitrio esse electos non evincit, verum gratuitæ non tamen absolutæ electionis finem.

nem, ut scil. debitum gratitudinis persolvamus exponit, postquam enim ex merâ non tamen *absolutâ* Dei misericordiâ in Christo electi sumus, decet utiq; ut vitâ sanctâ vocationem nostram cohonestemus. Illuxit enim gratia Dei salutifera, ut sobriè justè & piè vivamus *Tit. 2. v. 12.* Et liberati ab inimicis nostris spiritualibus in sanctitate & iustitia Deo servire tenemur *Luc. 1. v. 75.* Sanguis enim Christi purgavit conscientiam nostram à mortuis operibus ad serviendum Deo viventi *Hebr. 9. v. 14.* Nulla autem consequentia: Deus nos ab æterno elegit, ut sancti simus. Ergo non in Christo. Sanctitas enim illa ad quam electi sumus non est ipse. Christus nec fides sed fidei effectum; bona scil. opera, quibus ratione declarationis non constitutionis electionem nostram firmam facimus *2. Pet. 1. v. 10.*

9. 4. Excipit loco allegator: elegit nos secundum propositum voluntatis suę quod proposuerat in semetipso, siquidem Deum in semetipso proposuisse, perinde valet: ac si diceretur nihil extra se considerasse, cujus rationem in decernendo haberet. Respon. verba allegati loci *Eph. 1. v. 5. 9.* Calvinii sententię tātum abest ut faveant ut poti⁹ eandem fortiter elidant, dicitur enim expressè Deū juxta *eudoxia*, quæ specialem illius denotat complacentiam, prædestinasse nos. Jam verò extra Christum fide apprehensum non datur Dei erga nos specialis *eudoxia* sive benevolentia. Extra quem enim non datur peccatorum remissio, extra illum non datur specialis *eudoxia*. At extra Christum non datur peccatorum remissio *Act. 10. v. 43. c. 13. v. 38. Rom. 10. v. 11.*

10. Peccata nostra, (extra Christum æstimati) determinant nos & Deum nostrum *Esa. 59. v. 2.* verum in

B 3

Christo.

Christo fide apprehenso considerati peccata nostra teguntur *Psal.* 32. v. 1. remittuntur *Matth.* 9. v. 2. & non imputantur. *Rom.* 4. v. 8. sed potius in profundum maris abijciuntur, *Mich.* 7. v. 19. Et tum demum Deus in hominibus habet *ἔνδοξίαν* ut expresse dicitur *Luc.* 2. v. 14. quia sunt in filio dilecto *ὃν ὁ ἔνδοξον* *Matth.* 3. v. ult. ad quem locum Junius in Notis Biblicis inquit: Græcum verbum significationem habet præclaræ existimationis & ejus quod valde placet: dicit itaq; pater, Christum unum esse, quem cum intuetur omnem in nos conceptam indignationem deponat. Hæc Junius. Unde scriptura sacra hoc respectu nos vocat mundos *Job.* 13. v. 10. & sanctificatos *1. Cor.* 1. v. 2. in quibus macula non sit *Cant.* 4. v. 7.

11. Ex hisce bene consideratis clarè patet argumentationem Calvini invertendam esse hoc modo: Qui elegit nos juxta *ἔνδοξίαν* suam specialem, ille non elegit nos extra Christum fide apprehensum. At teste Apostolo Christus elegit nos juxta *ἔνδοξίαν* suam specialem. Ergo non elegit nos extra Christum.

12. Si quis inficias iwerit *ἔνδοξίαν* Christum includere, ille quam longè à Photinianorum misericordiam absolutam comminiscantium castris absit, expendat. Si namq; Deus, salva justitia, potuit *ἔνδοξίαν* erga nos suam extra Christi fide apprehensi intuitum exerere, quid obstat, cur non idem illæsa justitia, sine Christo nos possit salvare. Si enim salutis nostræ initium, vel ut Polanus ait, principium gratiæ, in electione sine Christo conferri potuit, cur non complementum ejusdem, eadem justitia non obstante absq; Christo absolvi posset?

13. Utc

13. Ut omnia fiant clariora ita argumentamur: Deus elegit nos, aut iratus, aut placatus. Non iratus; in electione enim specialis datur Dei *εὐδονία* ut ex Apostolo probatum. Ergo placatus; extra Christum itaq; Deum habemus placatum, quod asserere, num sapiat Photinianismum cordati judicent Theologi?

14. Quoniam itaq; *εὐδονία* Christum includit argumentatio Calviniconcudit. Neq; est ut verba *ἐν αὐτῷ* urgeat v. 9. Nam Zanchius illa intelligi posse indicat, in commentario hujus loci, de ipso Christo. Quam explicationem utpote in textu fundatam ipse *Beza* in Notis majoribus improbare non potest dum inquit *ἐν αὐτῷ* Deus pater in Christo. Ergo nec hæc verba *Calvinum* juvant, sed potius contra ipsum militant.

15. *Polan. Libr. 4. Syntag. Theol. cap. 9. p. 685.* Contra fundamentum nostrum ex Epist. ad Ephesios desumptum excipit: Apostolum dicere: elegit nos in Christo, non per Christum. Respon: hi duo loquendi modi in præsentia materia non differunt, utrumq; enim verum est. Nam non solum in Christo, sed & per & propter Christum eligimur, sicut per & propter Christum in tempore benedicimur. Unde *Zanchius* in hunc locum inquit: sicut non sumus benedicti nisi in Christo capite; ita etiam non fuimus electi sine Christo, aut ullo ordine naturæ extra Christum sed in Christo. Quam explicationem confirmat Hebræis usitata locutio; apud illos enim frequenter ablativus causæ per præpositionem *ἐν* designatur vide *Gen. 29. v. 18. Deut. 24. v. 16.* Et in Nov. Test. ille Hebraismus per propositionem *ἐν* est frequentissimus. Vide *Luc. 22. v. 20. Hebr. 1. v. 2. Phil. 4. v. 13. Act. 17. v. 28.*

16. Quæ

16. Quæ præterea Polanus loco allegato habet de Causa instrumentali nostræ electionis id est fide, ad illa Resp. controversiam nostram non esse de termino artis; an scil. fides sit nominanda causa instrumentalis, sed hoc quæritur, an *extra Christum* tanquam *Ecclesiæ caput, verà fide apprehensum, facta sit nostra ad vitam æternam electio*. Hic constanter Respondemus, sicuti *extra Christum* nulla peccatorum remissio nulla gratia datur; ita neq; ulla ad vitam æternam electio, remissionem peccatorum ac gratiam DEI præsupponens, admittitur. Unde *Zanchius de natur. DEI Libr. 5. cap. 2. Quæst. 4.* verè inquit: etsi verò electio nostri facta est ex solo divinæ voluntatis proposito, non autem dignitatis operumve cuiusquam respectu, sine medio tamen facta non est. Neq; enim sine medio aliquo idoneo tanta Unio fieri poterat, quanta facta est inter eligentem DEUM & electos homines, proinde Paulus non simpliciter ait, nos esse electos, sed addit medium in Christo. Hæc Zanchius.

17. Si itaq; *Polan. p. 687.* candidè & sincrerè affirmat fidei intuitum ab electione non esse excludendum, licet non sit causa efficiens propter quam eligamur, id nos sano sensu admittimus. Nec enim cum fidem decreto electionis includendam propugnamus, dignitatem aliquam, aut inhærentem aliquam qualitatem intelligimus, non enim propter fidem ut Polanus loquitur, sed per fidem eligimur: sicuti namq; fides in justificationis articulo non salvat *την πίστιν* sed *ὁρῶμεν*, non ratione meriti, sed medij (tota enim vis fidei justificantis consistit in apprehensione, non autem in actione, operatione, sive effectione aliqua propria) ita in articulo

riculo electionis fides similiter sese habet; ingreditur
scil. decretum electionis, non in se prout est virtus
quædam, sed respectu correlati apprehensi, quod Chri-
stus est. Atq; tantum de primo sententiæ nostræ or-
thodoxæ fundamento dictum sit.

18. 2. Ex 2. *Tim. 1. v. 9.* duplex pro sententia no-
stra corroboranda fundamentum desumimus. 1. Quæ-
cunq; gratia data nobis est in Christo, illa non absolutè
nobis contigit. At electionis gratia data nobis in Chri-
sto. Ergo non absolutè id est solâ & simplici Dei vo-
luntate nobis contigit. 2. Qua ratione doctrina ele-
ctionis in tempore palam fit in justificatione, ea ratio-
ne Deus ab æterno nos eligere decrevit. At electio-
nis doctrina in justificatione non est absoluta, ut con-
stat. Ergo. Major non tantum fundatur in loco al-
legato conf. v. 9 & 10. sed & confirmatur ab Apostolo
Eph. 1. v. 3. 4. affirmante eandem esse benedictionis &
electionis rationem. Hinc *Zanchius* in explicatione
cap. 1. Epist. ad Ephes. inquit: illa dictione *in Christo* docet
Deum in nobis benedicendis, ac servandis nihil planè
agere & nullo alio modo quàm quod & quomodo in
æterno suo consilio præfinierat.

19. Ad argumentum primum respondet *Johannes*
Calvin. in *Instit. Lib. 3. cap. 21. §. 3.* gratiam illam à Chri-
sto nobis datam. Verum in Græco textu dicitur *ἐν τῷ*
Χριστῷ in & non à Christo. Unde & ipse *Beza* in *Notis*
ad *Nov. Test.* ac *Syriaca versio* hanc lectionem reti-
nent. Si quis cum *Polano Lib. 4. Syntag. Theolo. cap.*
690. injuriam sibi suisq; fieri dicat; Nam ut *Polanus* in-
quit: impingunt nobis quidam nos talem absolutam
electionem statuere, qua Deus aliquos homines sine
C respectu

respectu Christi per fidem agnoscendi elegerit ad salutem. Atqui nos agnoscimus toto corde per Dei gratiam & apertè profiteamur quod Deus nos elegerit in Christo per fidem agnoscendo, & quod electio nostra ad salutem æternam fundata sit in Christo.

20. Resp. vis veritatis cogit Polanum & alios, ut nostra tantur lingua, licet dissimiliter sentiant; quæ enim Adversariorum sit sententia ex proprijs illorum testimonijs sub initium hujus disputationis dictum est. Sentiant autem Adversarij nostri, dum in Christo nos electos esse perhibent; Christum scilicet electionis esse effectum, ut Polanus Christum loco citato appellat. Aliàs ipse Junius in Not. Biblicis ad locum ad *Ephes. 1.* ex Beza inquit: ut nulla hic sit ratio electionis nisi in gratuita Dei benevolentia quærenda, nec fides prævia sit prædestinationis causa sed effectum. Hinc in ordine causarum Adversarij nostri prædestinationem præponunt ac Christi satisfactionem postponunt. Ita enim Polanus allegato loco p. 687. Nam sive prædestinationem ab æterno factam, sive prædestinationis executionem spectes: *imputatio satisfactionis Christi sequitur prædestinationem, non antecedit.* Etenim non quibus imputata est; satisfactio Christi, ij prædestinantur, sed qui prædestinati sunt ijs imputatur per fidem satisfactio Christi. Hæc Polanus. Non itaq; verè sentiunt Adversarij nos in Christo esse electos, id est Deum in eligendis hominibus respexisse Christum, salutem nobis promerentem, sed potius ut Calvinus ait: Deum nihil extra se considerasse, *cujus rationem in discernendo habere.*

21. 3. Pro sententia nostra orthodoxa confirmanda

da ex hypothesi nobis hic contradicentium ita argumentamur. Principium gratiæ absolutè, sola & simplici Dei voluntate extra Christum fide apprehensum nobis non confertur. Atelectio est principium gratiæ. Ergò absolutè sola & simplici Dei voluntate extra Christum fide apprehensum nobis non confertur. Major certissima est apud Christianos & non nisi à Photinianis, meritum Christi negantibus, ac absolutam Dei misericordiam comminiscantibus negatur conf. quæ supra *Thef. 10. & seqq.* hac de re dicta sunt. Minor est ipsorum Adversariorum: ita enim *Polanus* in causa materiali electionis nostræ sub initium inquit: electio verò est principium gratiæ, conclusio itaque stat immota.

22. 4. A doctrinæ justificationis & electionis reciproca. Unde ita argumentamur: Quæ ratione in tempore justificamur, eadem ab æterno electi sumus. At non absolutè sed ordinatè per Christum scil. fide apprehensum justificamur. Ergò non absolutè sed ordinatè per Christum, apprehensum eligimur. Major quæ τὸ κεφάλαιον continet, à *Zanchio* admittitur; ita enim *Lib. 5. de Nat. Dei cap. 2.* ait: sicut qui nunc justificantur, per & propter Christum, ante mundi constitutionem fuerunt ad hanc justificationem in Christo prædestinati. Et eodem loco, *p. 529.* ex August. hanc summam repetit: Quo quisq; modo aliquid donat, illo etiam modo illud donare decrevit. At proinde quomodo sua in nos confert dona Deus gratiam scil. & gloriam: eodem planè modo etiam in nos conferre ab æterno decrevit & prædestinavit. Subjungit autem *Zanchius*: hac propositione nil certius. Et *Sohnius* de

prædestinatione *Quest. 2.* inquit: Doctrina de prædestinatione, non minus quam doctrina de fide & justificatione, cui respondet, & cum qua *veluti recipitur* est pars & fundamentum Evangelij. Ex quibus novum resultat argumentum: Quicquid est pars & fundamentum Evangelij illud non absolute extra Christum fide apprehensum in nos confertur. At Electio secundum *Sohnium* & ipsam veritatem est pars & fundamentum Evangelij. Ergo non absolute extra Christum fide apprehensum in nos confertur.

23. Atqui sic hætenus præcipue probatum est Christum electione nostra non esse eximendum, proindeq; eandem non esse absolutam sed in Christo mediatore fundatam. Confirmanda nunc eadem Thesis de fide; quod scil. nec electio nostra respectu fidei absoluta sit, pro sententiæ istius confirmatione *hex 2. Thes. 2. vers. 13.* ita colligimus. Quicumq; elegit homines ab initio id est æterno conf. *Ephes. 1. v. 4.* in sanctificatione spiritus & fide veritatis. Ille non absolute sed respectu fidei homines elegit. At Deus juxta Apostolum elegit homines ab æterno in sanctificatione spiritus & fide veritatis. Ergo non absolute sed respectu fidei homines elegit.

24. *Polanus* argumentum hoc enervare studens inquit loco sæpius allegato *p. 684.* contextus evincit fidem non esse causam efficientem electionis. Si enim sanctificatio Spiritus non est efficiens causa electionis, tum nec fides. Ratio est evidentissima: nam Apostolus utrumq; conjūgit utrumq; ad unum idemq; refert, utriusq; unum & eundem, effectum statuit. At Sanctificatio Spiritus non est causa efficiens electionis,
quia

quia sumus electi ante jactum mundi fundamentum,
at in tempore demum per Spiritum Sanctum sancti-
ficamur.

25. Resp. Apostolum per sanctificationem spiritus
non intelligere nostram sanctitatem, sed ministerij ver-
bi dignitatem & efficaciam. Quomodo enim nostra
sanctitas causa esset salutis? verum ministerium verbi,
quod est administratio spiritus 2. Cor. 3. v. 8. quia Spiritus
S. per illud nos sanctificat 1. Cor. 6. v. 11. 1. Pet. 1. v. 2.
& salvat. 1. Tim. 4. v. 16. Jacob. 1. v. 21. organicè salutis
nostræ causa est. Atq; hoc respectu in ipsa electione
quoq; ministerium verbi intuitus non excluditur. Quo
ordine enim Deus in tempore justificat & salvat eo or-
dine ab æterno justificare & salvare decrevit. Execu-
tio enim decreti, si est vera executio cum ipso decreto
ex assè convenit, omnia enim, dicente *Zanchio in ex-
plicatione v. 4. Epist. ad Ephes.* agit Deus *αὐτὸς* præfinivit
semel in æterno & sapientissimo consilio suo, subsumo
itaq; : qua ratione Deus in tempore agit, ea ratione ab
æterno agere decrevit. At in tempore ita agit ut qui-
cunq; ministerio verbi rectè utitur, fidem inde habeat,
qua æternum salvetur, vide *Rom. 10. v. 17. Act. 16. v. 14.*
31. c. 17. v. 34. Ergo id quoq; ab æterno agere decrevit.
Exceptio itaque Polani argumentum nostrum non e-
nervat.

26. 2. Ex Jacob. 2. v. 5. Quicumq; elegit pauperes
mundi divites in fide, hic non absolutè sed cum respec-
tu fidei eosdem elegit. At prius affirmatur de Deo in
loco Jacobi, posterius itaq; negari nequit *Polanus* exci-
pit, Jacobum non docere fidem esse electionis causam,
sed quinam sint electi Dei, nempe fideles seu divites.

in fide. Nec sequitur: si Deus elegit divites in fide. Ergo fides est causa electionis. Respon. supra *Thes. 16.* dictum est, non quæri inter nos, an fides sit nominanda causa electionis, sed hæc Quæstio est, utrum prævisa fides ad electionis negotium pertineat? Nam cum *Andrea Schaffmanno p. m. part. 2. de præd. p. 246.* dicimus: De modo, quomodo (fides) ad electionem pertineat hic disputare nihil prodest. Quamvis ergo ex allegato loco probari non possit fidem præcisè nominandam causam, confirmare tamen hinc potest, fidem ab electione non esse sequestrandam; proindeq; electionem nostram respectu fidei non absolutam & simplicem in sola Dei voluntate, seu puro puto Dei arbitrio positam.

27. 3. *Petrus 1. Epist. cap. 1. v. 3.* testatur electionem nostram factam esse & *ἐκ πίστεως* conf. *Rom. 11. v. 7.* Illa autem *ἐκ πίστεως* aut est fidei, aut operum; tertium enim non datur. Quod non sit operum inter nos & Adversarios constat. Relinquitur itaq; quod sit fidei. Fidei ergo prævisio ab electione non excludenda. *conf. 1. Tim. 1. v. 16.*

28. 4. Electi qua tales in æterno electionis actu considerati, aut Deo placent specialiter aut dispicent. posterius dici nequit, cum fatentibus Adversarijs electio sit principium gratiæ. Ergo qua tales Deo specialiter placent. Quicumq; verò Deo specialiter placent, in illis Deus respicit fidem vide *Matth. 9. v. 2. Hebr. 11. v. 3.* At electi Deo specialiter placent ergo in illis Deus respicit fidem.

29. Polanus excipit tria ad hoc fundamentum. 1. objectum hoc non contradicere Thesi quæ oppugnatur.

tur. 2. inquit: videntur Adversarij facere ex decreto electionis opus quod fiat in tempore utuntur enim verbis præsentis temporis. 3. ait: cum omnem planè fidei respectum removemus à causis efficientibus electionis non protinus eundem removemus ab effectis electionis. Respon. ad 1. Si contradicere Thesi est termines artes oppugnare fateor, argumentum hoc Thesin non impugnare, sed sæpius hætenus dictum, non esse nobis litem de termino sed de re ipsa; an scil. fides prævisa decretum electionis ingrediatur. Id verò argumentum allato satis evictum.

30. Ad secundam exceptionem Respon. quando Theologi nostrates de electione utuntur, verbis præsentis temporis. Respiciant primò Deum, ac deinde decreti ac executionis ejusdem summam consonantiam. Respectu Dei enim nihil est neq; præteritum neq; futurum sed omnia *ἐν τῷ νῦν* ipsi sunt præsentia. Decretum quoq; electionis & justificationis (decreti hujus executio) ita conveniunt, ut quæ de justificatione in tempore dicuntur, eadem quoq; de electione certo modo affirmari possunt conf. quæ supra *Thes. 27.* hac de re dicta sunt.

31. Ad tertiam exceptionem Respon. Polanum nobis fumos vendere. Nam cum aliquem fidei respectum admittit, eundem de effectis electionis, quæ sunt ipsa justificatio & salus æterna, concedit Electio ergò in se considerata ab æterno in ipso Deo non respicit fidem, ut *Polanus* ipse ait p. 681. Sed solum Dei beneplacitum. Id autem falsum esse ex hætenus dictis elucescit.

32. 5. Deniq; ex *Dn. Andrea Schaffmanno* contra *Piscatorem*

scatorem hunc repetimus syllogismum: Christ' aut relatè
causa nostræ electionis aut simpliciter. Non simplici-
ter. Ergò relatè. Et per consequens fides Christum respi-
ciens ab electione removeri nequit. Nos hîc finem faciē-
tes misericordiarum patri devotas agimus gratias, quod
genus humanum miserè in Adamo perditum per Chri-
stum restaurare, nosq; hujus gratiæ participes esse vo-
luit. Eundem verò submissè rogamus Spir. S. gratiam
elementissimè largiri nobis dignetur, quo beneficij hu-
jus semper memores, tandem cum omnibus electis *do.*
ξολογίας illam: sedenti in throno, & Agno, benedictio
& honor & gloria & potestas in secula seculorum,
triumphantes accinamus
Amen.

tur. 2. inquit: videntur Adversarij fac
electionis opus. quod fiat in tempore ut
bis præsentis temporis. 3. ait: cum om
respectum removemus à causis efficient
non protinus eundem removemus ab e
nis. Respon. ad 1. Si contradicere The
artes oppugnare fateor, argumentum h
impugnare, sed sæpius hætenus dictum
litem de termino sed de re ipsa; an sci
decretum electionis ingrediatur. Id
to allato satis evictum.

30. Ad secundam exceptionem R
Theologi nostrates de electione utunt
sentis temporis. Respiciunt primò De
decreti ac executionis ejusdem summa
tiam. Respectu Dei enim nihil est n
neq; futurum sed omnia *en tel. vñ* ipsi fun
cretum quoq; electionis & justification
executio) ita conveniunt, ut quæ de
tempore dicuntur, eadem quoq; de
modo affirmari possunt conf. quæ sup
re dicta sunt.

31. Ad tertiam exceptionem Re
nobis fumos vendere. Nam cum aliq
ctum admittit, eundem de effectis elect
ipsa justificatio & salus æterna, conce
in se considerata ab æterno in ipso Deo
dem, ut *Polanus* ipse ait p. 681. Sed solui
cirum. Id autem falsum esse ex hæc
cescit.

32. 5. Deniq; ex *Dn. Andrea Schaffn*

